

SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE VATANSEVERLİK DEĞERİNİN ÖĞRETİMİ KONUSUNDA FARKLI ÜLKE UYGULAMALARI

COMPARING PATRIOTISM EDUCATION IN SOCIAL STUDIES COURSES OF DIFFERENT COUNTRIES

Araştırma Makalesi

İbrahim YAVUZ ¹

Makale gönderim tarihi 03 Haziran 2018

Makale kabul tarihi 05 Haziran 2018

Özet

Bu çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Singapur ve Türkiye'deki vatanseverlik eğitimi ele alınarak incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Ülkeler seçilirken ülkenin resmi dilinin İngilizce olmasına, ülkede hali hazırda Sosyal Bilgiler dersinin okutulmakta olmasına dikkat edilmiştir. ABD, Singapur ve Kanada Sosyal Bilgiler programlarında vatanseverlik değeri programların temel çıktıları, temel standartları gibi merkez yapısında kendisine yer bulduğu görülmektedir. Bu başlıkların içerisinde vatanseverlik değeri genel hatlarıyla çok kültürlülük, farklılıklara saygı, demokrasi gibi değerler ile ilişkilendirilerek verilmektedir. Bu durumun temel sebebi ele aldığımız ülkelerin ulus devlet niteliği taşıyor olmasıdır. Belirlenen ülkeler farklı kültürlerden ve milletlerden meydana gelmiş kozmopolit yapıdaki milletlerdir. Buna bağlı olarak da ırk ve millet üzerine değil de çok kültürlülük üzerine inşa edilmiş bir programları bulunmaktadır. ABD, Singapur, Kanada ve Türkiye'nin Vatanseverlik değeri uygulamalarının ve stratejileri incelendiğinde temel farkın Türkiye'nin ulus devlet niteliği taşımasıdır. Bu fark programın birçok noktasının diğer ülkeler ile farklılık göstermesine neden olmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde ABD Singapur ve Kanada Sosyal Bilgiler öğretim programlarında Vatanseverlik değerinin doğrudan verilecek değerler arasında yer almadığı görülmüştür. Ülkemizdeki vatanseverlik değerinin programdaki yeri ise tamamen farklıdır. ABD, Singapur ve Kanada' Sosyal Bilgiler öğretim programında vatanseverlik değeri doğrudan karşımıza çıkmazken ülkemizde verilmesi gereken değerler arasında yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler, vatanseverlik, değer öğretimi

Abstract

In this study, the United States, Canada, examined by considering patriotism education in Singapore and Turkey and compared. It has been noted that while the countries are selected, the official language of the country is English and the Social Studies course is being taught in the country. In the US, Singapore, and Canada Social Studies programs, it seems that the core outcomes of patriotic value programs, such as core standards, have found themselves in the center. Within these headings, the value of patriotism is given in general terms by being associated with values such as multiculturalism, respect for differences, democracy. The main reason for this is that the countries we handle do not carry the quality of a nation state. The designated countries are the nations of cosmopolitan structure that come from different cultures and nations. Accordingly, there is a program built on multiculturalism, not on race and nation. USA, Singapore, Canada and Turkey's implementation of the value of patriotism and nation-state nature of Turkey's transport strategy is the basic difference is examined. This difference causes many points in the program to differ from other countries. When the findings from the research were examined, it was found that Patriotism value was not directly included in the US Singapore and Canada Social Studies curricula. The value of patriotism in our country is completely different in the program. The values of

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, iyavuz10@gmail.com

patriotism in the USA, Singapore and Canada's Social Studies curriculum are among the values that should be given in our country without direct antagonism.

Key words: Social studies, patriotism, value education

GİRİŞ

Eğitimin en önemli amaçlarından birisinin "Etkin ve Üretken Vatandaş Yetiştirme" olduğunu düşünürsek etkinlik ve üretkenlik noktasında ait olma bilincinin önemi daha da anlaşılır olacaktır. Öğrencilerin aidiyet duygusuna sahip olmaları, yakından uzağa doğru ülkesinin tamamını benimsemesini, ait hissetmesini sağlamak çok büyük bir öneme sahiptir. Eğitimde aidiyet duygusunun doğrudan öğrencilere aktarılabilceği derslerin başında sosyal bilgilerin geldiğini söyleyebiliriz.

Sosyal Bilgiler hayatın toplumsal yönünü ilgilendiren bilgileri disiplinler arası bir etkileşimle bir araya getirerek; kişileri etkin, özgürlükçü, yurttaşlar olarak yetiştirme maksadıyla geliştirilmiş bir derstir (Öztürk, 2003). İlköğretimin hedeflerinin yerine getirilebilmesi için Sosyal Bilgilerde yer verilen konular büyük önem taşımaktadır. Sosyal Bilgilerde üstlenilen en önemli vazife, demokrasi kavramının anlamını bilen, özgürlükçü yaşama düzeyine uygun davranan iyi yurttaşlar yetiştirmektir (Karagözoğlu,1966). Sosyal Bilgiler, toplumların dününün, bugününün ve geleceğinin siyasi, maddi, kültürel ve çevresel taraflarını değerlendirir. National Council for Social Studies (NCSS) 1970 senesinde Sosyal Bilgiler Programına ilişkin yayımladığı öğretim kılavuzunda dört amaç önermiştir:

- Yurttaş, sosyal yaşantıya aktif olarak katılım için bilgiyi pratiğe dönüştürür,
- İnanç ve değerleri yorumlama yeteneğini geliştirme,
- Bilgiyi kullanılabilir hale getirmek için ihtiyaç duyulan becerileri edindirme,
- Kişinin dün, bugün ve yarınki durumuyla alakalı bilgi sağlama kabiliyetini geliştirme,

şeklinde belirtilmektedir (Barth, 1991).

Evrensel, manevi ve milli değerlerin farkında olan kabullenen ve bunları içselleştirerek davranış şeklinde gösteren kişiler yetiştirmede mahiyeti itibariyle Sosyal Bilgiler dersinin faydası oldukça fazladır. Değerler ulaşılmak istenen kazanımlarla ilişkilendirilirken alt kazanımlarıyla ele alınabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (MEB, 2018). Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması gereken değerlerden bir tanesi de vatanseverlik değeridir.

1.1. Vatanseverlik ve Türleri

Literatür incelendiğinde vatanseverlikle ilgili çeşitlendirmeler ve isimlendirmelerde farklılıklar olsa da temelindeki kuramsal mahiyet genellikle büyük benzerlik taşımaktadır. Vatanseverlik en genel tanımıyla bir sadakat çeşidi olarak sevgi, bağlılık, aidiyet gibi duygularla ifade edilebilir. Ancak kişilerin bu hislerini bilişsel anlamda ortaya çıkarmaları; sosyal ve milli hadise değer, inanç ve süreçlerle özdeşleştirilmeleri değişiklik gösterebilir. Bu değişiklik bazı vatandaşların sadakat ve aidiyet hislerini, bağlı buldukları gruplarının her hareketini pozitif değerlendirip eleştirel yaklaşımdan desteklemek biçiminde olabilir. Öte yandan, bazı vatandaşlar da gruplarına olan sadakatlerini toplumsal ve insani temel değerlere ters gördükleri, ileriki dönemlerde toplumun alaka ve çıkarlarıyla uyum sağlamadığını öngördükleri fiil ve politikalara karşı olarak da gösterebilirler. Staub (1997), bu iki vatanseverlik çeşidinden ilkinin "kör vatanseverlik" (blind patriotism), ikincisini de "yapıcı vatanseverlik" (constructive patriotism) şeklinde isimlendirir. Buna göre, vatanseverliğin iki temel boyutunu meydana getiren iki vatanseverlik şekli birbirinden ayrıdır (Yazıcı ve Yazıcı, 2010).

Kör vatanseverlik, bir bağlılık çeşidi olarak, ülkesinde izlenen politika ve sürdürülen eylemleri eleştirmeden kabullenme, sorgusuz bir bağlılıkla bağlanma şeklinde tarif edilmektedir (Schatz ve Staub, 1997). Bu bağlılık ve sadakat milli politikalar başka uluslara karşı ayrımcı, kişi hak ve özgürlüklerine aykırı ya da zararlı olduğunda dahi geçerlidir (Bar-Tal ve Staub, 1997). Kör vatanseverliğin bu şekilde bir sadakat duygusu oluşturduğu nesnesi her toplumda ve dönemde değişebilmektedir. Staub'a göre (1997) bu nesne bir kavram, ideoloji, görüş, devlet, vatan veya ulus olabilir. Ancak farklılaşmayan tek doğru bu nesneye veya ona karşı sorumluluğu yerine getirmek olarak algılanan eylemlere şartsız sadakattir. Kör vatanseverlikte, ülke siyasetini veya ülkeyi sorgulamamanın yanında, kendisinin dışındakilerin de bu şekilde bir davranış içine girmelerine tahammül edememek ve hatta bu olayı ihanet boyutuna taşımak söz konusudur. Bu açıdan bakıldığında siyasal görüş olarak koyu muhafazakâr olması ve kendindeki bu statünün koruyucusu olması durumu beklenen kör vatanseverlik davranışı eğilimi gösterir(Yazıcı ve Yazıcı, 2010).

Yapıcı vatanseverlik de kişilerin, toplumun esas değerlerine ve insani değerlere aykırılık veya toplumun ilgilerine ters düşen bir durumla karşılaştığında, toplumun eylemleri ve politikalarına karşı durmasını gerektirir (Bar-Tal ve Staub, 1997). Bir milli bağlılık çeşidi biçiminde ifade edilen yapıcı vatanseverlik, olabildiğince değişebilir yapı özelliği ve etkili sadakatle değiştirmeye çalışma kapasitesi, eleştirebilme ve sorgulama isteğini birleştirir (Schatz ve Staub, 1997). Yapıcı vatanseverliğin taşıdığı bağlılık özelliği, kör vatanseverlikle kıyaslandığında onun, etkililiği az bir bağlılık çeşidi olduğunu göstermez. Yapıcı vatanseverliğin ortaya koyduğu eleştirel bakış açısı, olumlu değişim gayretinin ifade şeklidir. Aslında yapıcı vatansever, eleştirel yaklaşımıyla toplumun aksayan yanlarını düzeltmeye yönelik hareket ederek olumlu bir değişim başlatmak ister (Yazıcı ve Yazıcı, 2010).

Kör ve yapıcı vatanseverliğin ayrım noktası demokratik vatandaşlık niteliklerine bağlıdır. Özgürlükçü özellik gösteren ideal ve değerler vatanseverliğin açıklamaya uğraştığımız duyuşsal yönünün tersine bilişsel yönündeki vasıf ve özelliklerle bağlantılıdır. Kişilerin ait oldukları gruplarına karşı eleştirel yaklaşım ile eleştirel bağlılık kapasitesini beraber geliştirmeleri demokratik özellik gösteren devletler için olması istenen bir durumdur. Demokratik değerlerle geliştirilmiş böyle bir vatanseverlik yaklaşımı katılımcı ve aktif vatandaşlığın engelleyicisi konumunda değil, onu destekler mahiyettedir. Çok sayıda ülkenin resmi ve örtük öğretim programlarında önemli bir yer tutan vatanseverlik, milli beraberlik ve dayanışma hissini şekillenmesinde, uluslararası bağlantılarda ve farklı sosyal hadiselerle ilişkin tepkilerde belirleyici ve etkili bir değerdir.

Vatanseverlik eğitimi, ilk olarak doğdukları yere ve ata yadigârı topraklarına sadakatin öğretilmesi anlamında Spartalılara kadar uzanır. Vatansever (Patriot) kelimesine ilk defa İngiltere’de 17. yy.’ da yazılmış bir sözlükte rastlanmıştır. Avrupa’da ortaya çıkışından sonra yaklaşık iki yüz yıl içerisinde siyasal bir boyut ve etki kazanmıştır. Avrupa’da ise ülkesine sevgi ve bağlılık olarak ifade edilirken, Amerika kıtasında farklı bir bakış açısı ile yorumlanmıştır. Bu durumun temel sebebi Amerika’nın bağımsızlık mücadelesi, kolonilerin Amerika’yı sömürge olarak elinde tutan İngiltere’ye ihanet anlamına geliyordu. Amerikalılar bu yüzden hem bağımsızlığın korunmasını sağlamak hem de yeni bir ulus meydana getirmek için kendilerine göre belirli bir değer ve prensiplere dayanan vatanseverlik anlayışı oluşturulmak istemiştir (Berns, 1997).

1.2. Osmanlı’dan Günümüze Ülkemizde Vatanseverlik Eğitimi

Osmanlı Devletinde vatanseverlik kavramının ortaya çıkışı 19. yüzyılın başlarında Fransızca “patrie” kelimesinin karşılığı olan “vatan” kelimesi ortaya çıkması ile gerçekleşmiştir (Mardin, 2008). Bu icadın 19. yüzyıla rast gelmesi, bir tesadüften öte Tanzimat döneminde yenilik yanlılarının halkta vatanseverlik duygularını uyandırmak için “memleket” kelimesinden daha romantik, içerisinde daha fazla duygu ve heyecan barındıran bir kavrama ihtiyaç duymaları gösterilebilir (Mardin, 2008). Aynı dönemde vatan kelimesinin yaygınlaşması ve popülerliğinin artırılmasında Namık Kemal’ in rolü büyüktür. Namık Kemal, “Yurdun yalnızca coğrafi birliğe dayanmadığını, içinde geçmişe ait ecdadın anılarının, kendi anılarının ve oluşturduğu tecrübelerinin bütününe bir yere ait olduğu bağlayıcı bir mekân” (Mardin, 2007) olarak açıklamaktadır. Jön Türklerin hareketinin önemli kişilerinden olan Ahmet Rıza Bey bir yazısında “Yurdun sadece doğulan yer olmadığını, devletimizin tamamiyet-i mülkiyesi, düzeni, kurduğu saltanatı, dün, bugün ve gelecekteki hukuku, ahlakı, maddi ve manevi değerleri, dili, dini gibi tüm öğelerin birleşimini vatan olarak ifade etmektedir” (Mardin, 2007) cümlelerine yer verir. Önce Namık Kemal’in, devamında da Jön Türklerin yapmaya çalıştığı şey “vatan” kavramının içerisine siyasal ve sosyal bir anlam yükleyerek onu, kuru bir toprak parçası olmaktan öteye taşımaktır (Mardin, 2007).

“Vatan” kelimesinin kullanımında Üstel’in (2014) “kavram kargaşası” olarak nitelendirdiği durum hem Malumat-ı Medeniye kitaplarında hem de dönemin siyasal literatüründe görülmektedir. Osmanlı’da kelime en eski anlamında, insanın doğduğu yer anlamında kullanılıyordu. Böylece, imparatorluğun içinde her biri saygıya layık birkaç “vatan” bulunabiliyordu (Mardin, 2007). II. Meşrutiyet yıllarında yayımlanan Malumat-ı Medeniye kitaplarında da “vatan” kavramı, en yakın fiziksel ve beşeri çevreden (köy, kasaba, şehir) en uzak çevreye (Osmanlı vatani ve kimi zaman da “en eski Türklerin vatani”) kadar çok katmanlı bir anlam dünyasına dönüştürülmeye çalışılmıştır (Üstel, 2014).

Malumat-ı Medeniye kitabının yazarı Ahmet Saki de “vatan” kavramı ile ilgili olarak benzer bir noktaya dikkat çekmektedir; Hemşehrilikle ifade bulan “hususî vatan” ile vatandaşlıkla ifade bulan “Osmanlı

vatanı" (Üstel, 2014). Vatan kavramına yüklenen bu anlam, Osmanlı Devleti dönemi ile sınırlı kalmayıp Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. 1934 yılında 3. sınıflar için yazılan "Yurt Bilgisi" kitabında yer alan ifadeler bunun açık bir göstergesidir; "Yurt; doğup büyüdüğümüz, rahat rahat yaşadığımız yerlere denir. Evimiz, tarlamız, bahçemiz, köyümüz yurt olduğu gibi, komşularımızın evleri, köyleri de yurttur. Sonra kasabalar, şehirler hepsi ayrı ayrı yurtlardır. Devletimizin idaresi altında bulunan bütün köylerin, kasabaların, şehirlerin hepsine birden "Büyük Türk Yurdu" deriz." (Üstel, 2014)

Günümüze doğru yaklaştıkça 1990'lı yılların sonu 2000'li yılların başında vatandaşlık bilgisi kitaplarında bu ayrımın ortadan kalktığı, fakat bu kez de yazarların yurttaşlık ve politik yaklaşımlarına göre vatan tanımlamalarında farklılıklar görülür. Bu dönemde vatan tanımlamaları arasında "bir milletin üzerinde yaşadığı toprak parçası" (MEB, 1998; Vural, 1999; Yamanlar, 2001; Yiğit, 2003; Kapulu, 2004) gibi ulus temelli tanımlamalar ile "bir kimsenin doğup büyüdüğü, vatandaşı olduğu ve duygusal olarak bağlı bulunduğu toprak parçası" (Zapçı vd., 2005) gibi yurttaşlık temelli vatan tanımlamalarına rastlanmaktadır.

Vatan kavramında olduğu gibi, vatanseverlik kavramına da Tanzimat'tan günümüze değin gerek eğitim gerekse siyaset literatüründe farklı anlamlar yüklenmiştir. Vatanın ne şekilde tanımlandığına, ülkede etkin olan siyasal anlayışa, özellikle savaş şartlarının belirlediği konjonktüre göre bu anlamlar farklılaşmaktadır.

Vatanseverlik ile ilgili hümanist bir yaklaşıma sahip olan Satı Bey, vatanseverliğin "zihni bir mülhaza, akli bir muhakeme neticesi olmayıp kalbi bir muhabbet, deruni bir insiyak neticesi" olduğu görüşündedir. Satı Bey'e göre gerçek vatanseverler vatanlarını bir mülhaza ve bir muhakemeye tabi olarak değil, deruni bir içgüdüye tabiyen severler; kalplerinde vatanlarına karşı sebebini tamamen tayin edemedikleri gayr-ı ihtiyari bir bağlılık hisseder, vatanlarını, sırf "vatanları" olduğu için severler (Satı Bey, 1913). Satı Bey'in vatanseverlik anlayışının, temelinde duygu olan romantik bir vatanseverlik olduğu açıktır. Bunun yanında vatanın selametine ters düşecek bir milliyetçilik anlayışının ister Ermeni, ister Arap isterse Türk milliyetçiliği olsun vatana karşı işlenmiş büyük bir suç olacağını belirtirken, milliyetçilik ve vatanseverlik arasındaki ayrımın, çok uluslu bir toplum için ne kadar hayati olduğunu ortaya koymaktadır (Satı Bey, 1913).

1990 ve takip eden yıllarda yazılan Vatandaşlık Bilgisi kitaplarında da aynı felsefeye sahip eserlerle karşılaşmaktadır. Vatan, "insanın uğrunda her türlü fedakârlığı, gerektiğinde ölmeyi göze aldığı kutsal bir yer" olarak tanımlanır (Yılmaz, 2002). Aynı anlamdaki bir başka ifadeye göre de "vatan şartlı savunulmaz, gerekirse ölünür" (Vural, 1999; Yamanlar, 2001). Görüldüğü gibi, Osmanlı'nın Malumat-ı Medeniye kitaplarından başlayarak Cumhuriyetin ilk yıllarından 2000'lere kadar geçen süreçte Yurt Bilgisi kitaplarının tamamı "Makbul Vatandaş" yetiştirme algısı üzerinde kurgulanmıştır (Üstel, 2014).

Vatanseverlik eğitimi verilirken "ana" metaforunun yoğun olarak tercih edilmesi o yılların dikkat çeken önemli bir niteliğidir. Bu dönemde yurt sevgisinin, anne sevgisiyle benzerlik kurularak verilmek istenmesinin bir öğretim metodu olarak seçildiğini görmekteyiz: "*Vatan validemizdir. Binaenaleyh onu hakiki validemiz gibi sevmeliyiz. Nasıl validemizi, güzel, cazip, müşfik olduğu için değil, mücerred validemiz olduğu için seviyorsak, vatanımızı da mücerred vatanımız olduğu için sevmeliyiz.*" (Adil, 1918) Aynı metaforun Cumhuriyet döneminde de farklı biçimlerde kullanıldığını görmekteyiz: "*Sevgili yurdum!.. Seni kendimden değil, anamdan bile çok seviyorum!*" (Rona, 1940).

Görüldüğü üzere Osmanlı'dan günümüze vatanseverlik eğitimi hem bilişsel hem de duyuşsal boyutlarıyla öğretilmeye çalışılan eğitimsel bir hedef ve değer olarak eğitimin genel amaçlarında ve eğitim programlarında yer almıştır. Bir ülkenin sahip olduğu siyasal kültürü, kimlik anlayışını ve değerlerini, yeni kuşaklar aracılığıyla topluma aktarmasının yolu şüphesiz eğitimidir. Bu kimlik aktarımı çabasının bir yansıması olarak hemen her ülke, kendi varlığını sürdürebilmek adına, sahip olduğu siyasal ve toplumsal kültüre göre farklı biçim ve derecelerde vatansever vatandaşlar yetiştirmeye çalışır. Bu çaba Türk milli eğitim sisteminin genel amaçlarında da açıkça görülmektedir. "Türk milletinin bütün fertlerini; Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı... vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan... yurttaşlar olarak yetiştirmek" amacının, Türk eğitim sisteminin genel amaçlarının birinci sırasında yer alması vatansever vatandaşlar yetiştirmeye verilen önemin bir göstergesidir.

Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersinde vatanseverlik değerinin kazandırılması konusunda farklı ülkelerin kullandıkları strateji, yöntem ve teknikleri tespit etmek ve vatanseverlik değeri türleriyle arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu bağlamda ayrıca, ülkelerin çalışmaları ile ülkemizde Sosyal Bilgiler dersinde vatanseverlik değerinin kavratılmasına yönelik yapılan çalışmaların karşılaştırması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma deseninin benimsenmesiyle gerçekleştirilen bu çalışmada, veriler birer birer okunarak kod ve kategorilere dayalı biçimde sonuçlara yansıtılmıştır (Merriam, 1998). Bu doğrultuda Vatanseverlik değerinin kazandırılması konusunda farklı ülkelerin kullandıkları strateji ve yöntemlerin vatanseverlik türlerine etkisinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerini elde etmek için, nitel araştırma metodlarından doküman incelemesi yolu kullanılmıştır. Araştırılması amaçlanan olgu veya olgularla ilgili bilgilerin bulunduğu yazılı materyallerin analizi, doküman incelemesi anlamına gelmektedir. Doküman incelemesi, bir araştırma problemiyle ilgili belirlenmiş süre içerisinde oluşturulan dokümanlar veya ilgili hususta çok sayıda kaynak tarafından ve farklı aralıklarla oluşturulmuş dokümanların uzun bir zaman aralığına dayalı analizini yapılabilir nitelik kazandırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2002). Veri toplama tekniği anlamına gelen doküman incelemesinden, bir araştırma deseni şeklinde de yararlanılabilir. Bu metotla araştırma konusuyla alakalı yazılı kaynaklar değerlendirilir ve bu kaynaklar arasındaki farklılık ve bağlantılar ortaya konulur (Yıldırım ve Şimşek, 2002).

Çalışmanın verilerini 2005'ten itibaren ülkemizde uygulanmakta olan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve aynı biçimde Kanada, Amerika, Singapur'da uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programları oluşturmaktadır. Bu çalışmada Türkiye, ABD, Kanada ve Singapur ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programlarında vatanseverlik değerine yer verilme düzeyini karşılaştırmalı olarak tespit etmek amacıyla doküman analizinden yararlanılmıştır. Araştırmada, tümevarım analizi çerçevesinde verilerin kodlanması, temaların belirlenmesi, verilerin kodlara ve temalara uygun hazırlanması ve açıklanması, bulguların değerlendirilmesi aşamaları takip edilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan Amerika Birleşik Devletleri, Singapur, Kanada ve Türkiye Sosyal Bilgiler müfredatları indirilerek ilgili kısımları Türkçeye çevrilmiştir.

Araştırma çerçevesinde verilerin bir araya getirilmesi sürecinde ilk olarak Singapur, Kanada, ABD ve Türkiye'de uygulanan "Sosyal Bilgiler Öğretim Programları" değerlendirilmiştir. Programları uygulayan ülkelerin "Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında bulunan açıklamalar bölümünde değinilen değerler eğitime yönelik bilgi ve tanımlamalar incelenmiştir. Sonraki aşama olarak, Türkiye'de 2017'de güncellenen "Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında yer verilen müfredata göre öğrencilere kazandırılacak vatanseverlik değerlerinin sınıflara göre listesi belirlenmiştir. Benzer şekilde, diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında vatanseverlik değeri ile ilişkilendirilen kazanımlar incelenmiştir.

Verilerin Analiz Edilmesi

Verilerin analiz edilmesi sürecinden öncelikle ilgili web sitelerinden indirilen Sosyal Bilgiler öğretim programları Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığının Sosyal Bilgiler programında Vatanseverlik değeriyle ilişkilendirdiği tutum ve davranışlardan yararlanılarak belirlenen kodlar çerçevesinde temalar oluşturulmuştur. Araştırmada betimsel analiz kullanılmıştır. Ülkeler hakkında karşılaştırmalı analiz yapılırken her ülkenin coğrafi konumu, yönetim sistemi, sosyo-kültürel özellikleri, eğitim politikaları, Sosyal Bilgiler dersinin ne kadar ne şekilde ulusal programlarda yer aldığı göz önünde bulundurulmuş ve sunulmuştur.

Kodların ve Temaların Oluşturulması

Vatanseverlik değerine ilişkin var olan literatürden yararlanılarak kodlar ve temalar oluşturulmuş her bir ülke programı bu çerçevede değerlendirilmiştir. Aşağıdaki tabloda kullanılan kodlardan nasıl temalar oluşturulduğu ülkelerin programlarından örnekler verilerek gösterilmiştir.

Tablo 1. Kodların ve Temaların Oluşturulması

Kodlar	Kazanımlar	Öğrenme Alanı	Sınıf Düzeyi	Ülke
Çeşitlilik	Kültürel birliğin ve çeşitliliğin önemini vurgular.	Kültür/Küresel Bağlantılar	6	ABD
Dayanışma	Singapur'u korumada vatandaşın gücünün önemini anlar	Uyum ve Barış içinde yaşama	5	Singapur
Demokrasi	Kanada'daki tüm vatandaşların demokratik haklarının farkındadır ve bu haklara saygı duyar.	Etkinlik ve Katılım	6	Kanada
Millî Kültür	Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	Kültür ve Miras	4	Türkiye

BULGULAR

1.1. Amerika Birleşik Devletleri

Vatanseverlik değeri ABD tarihinde kendisini sıkça göstermektedir. Amerikan okullarında vatanseverliği tesis etme çabalarının temelleri İç Savaştan önceki dönemde cumhuriyetçi hükümeti korumayı amaçlayan vatandaşlık eğitimine dayanır. Kaestle, 19. yüzyıl ortalarında orta sınıf beyaz Amerikalılar arasında geniş bir kitleye hitap edebilmek için Protestanlık, cumhuriyetçi vatandaşlık özellikleri ve kapitalizmi birleştiren etkili bir ideolojinin nasıl oluşturulduğundan bahsetmektedir. 1880lere kadar yüzlerce devlet okulunda okul binalarına bayrak asma faaliyetleri görünür bir şekilde etkindi. Birçok eğitimci bayrağın devlet okullarında bir ritüele dâhil olmasıyla ve öğrencilerin her gün bayrakla karşı karşıya gelmesiyle, bayrağın milliyetçi düşüncüyü canlandıracağına inanmıştı (Merry, 2009). 1900lere dek, New York Eyalet Yöneticisi Charles Skinner Vatanseverlik Kılavuzu adı altında 350 sayfalık bir kitap yayınladı. 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın ilk yarısında gerçekleşen Protestan olmayan kişilerin ABD'ye göç etmesindeki kaçınılmaz eğilim, kesinlikle milliyetçilik ve hoşgörüsüzlükte (intolerance) gittikçe çoğalan bir artış meydana getirdi. Birçok okulda, İngilizce dışında dil kullanımı ve Protestanlık geleneğine uymayan kullanımlar hakkında sıkı yasaklar uygulanıyordu. Ellwood Cubberly'nin 1909'da söylediği namı kötü yayılmış cümleleri tam olarak döneme uygundu:

"Bizim görevimiz bu grupları veya yerleşimleri ayırmak, asimile etmek ve bu insanları Amerikan ırkımızın bir parçası olacak şekilde tek bir çatı altında toplamaktır. Amacımız, çocuklarına olabildiği ölçüde Anglo-Sakson kavramlar çerçevesinde dürüstlük, kanun ve nizam ve demokratik hükümet kavramlarını öğretmek; onlarda demokratik kurumlarımıza ve ulusal yaşamımızdaki halk olarak bağlandığımız daimi değerlerimize karşı derin bir saygı uyandırmaktır."

Cubberly'nin yorumları yalnızca, 1950lerin başında McCarthyism anti-sosyalist/komünist hakaretleriyle neticelenen ve 20. yüzyılı yönetimi altına alacak olan Amerikan İstisnailiği doktrinlerini görünür hale getirmekteydi. Soğuk Savaş döneminde artan itimatsızlık, 1954 yılında, Bağlılık Yeminine 'Tanrının adı altında' ifadesinin eklenmesiyle sonuçlanacaktı. İstisnailik ABD'nin, Amerika'nın kurulması ve önderliği için yapılan o eşsiz 'çağrı' yüzünden dünyadaki daha geniş sorunlardan esasen bir şekilde ayrı tutulması ya da bu konuların üzerine olması fikriydi(Merry, 2009).

Günümüzde vatanseverlik ABD okullarında çeşitli şekillerde görülebilir. Başlangıç için Bağlılık Yemini örnek olarak gösterilebilir. Ezbere okunması gerekmez de ve birçok okul bölgesinde ulusal marş çalmak yerini doldursa da bir kişinin elini kalbinin üzerine götürmesi ve Yemini okuması için yapılan üstü kapalı baskı büyük ölçüde varlığını hissettirmektedir. Ayrıca bütün devlet okullarının bahçesinde Amerikan bayrağı asılı bulunmaktadır ve öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu da sınıflarının bir yerine

mutlaka bayrak ya da devlet başkanının resmini koymaktadır. Okulların çoğunda, özellikle liselerde, eyalet ve devlet düzeyinde hükümetin belirli ofislerini yansıtmayı amaçlayan okul yönetimi ve öğrenci konseyleri bulunmaktadır. Liselerin çoğunda Amerikan hükümetin işleyişi ve vatandaşların görev ve sorumluluklarının vurgulandığı vatandaşlık dersleri verilmektedir (Merry, 2009).

Günümüzde ABD Eğitim Sisteminde Vatanserverlik değeri çok kültürlülük ile bağdaştırılarak verilmekte ve farklı kültürlere saygı gösterilmesi gerektiği algısıyla birlikte aktarılmaktadır. Bu aktarım kendini disipline etme, kamu yararı, çeşitlilik (farklılık), çatışmaları önleme ve demokrasi değerleri ile pekiştirilerek öğrencilerin yapıcı vatanserverlik tutumuna sahip olmaları sağlanılmaya çalışılmaktadır. Ancak ABD tarihinde geçmişten gelen ve değiştirilemeyen/değiştirilmeyen ABD Bayrağının her yerde kullanılmaya devam edilmesi, Ulusal Marş Seramonileri, Okullarda Okunan Bağlılık Yemini gibi bazı tutumlar ve davranışlar ülkede bu değerin istenilen şekilde geliştirilmesine engel olmaktadır. Bu durumun değiştirilmesine yönelik olarak ABD Sosyal Bilgiler dersine çok büyük anlamlar yüklenmiştir.

ABD’de NCSS tarafından hazırlanan temel programda vatanserverlik değeri ile karşılaşılmasına rağmen eyaletlerde hazırlanan Sosyal Bilgiler öğretim programlarında vatanserverlik değeri ile alakalı herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. ABD Sosyal Bilgiler öğretim programlarında vatanserverlik değerinin verilmesi önerilmesine karşın kazanımlarda rastlanmaması tutarlı görünmese de son yıllarda ilköğretim okullarında işlenmekte olan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bu değerle alakalı hususlarla yoğun olarak karşılaşmaktadır. Örneğin, Kuzey Caroline’da dördüncü sınıfta okutulmakta olan Sosyal Bilgiler ders kitabında “gerçek Amerikan kahramanları”, “Amerikan mirası” gibi konular vatanserverlik değerinin okullarda verildiğini göstermektedir (Bacon ve ark., 2005).

1.2. Kanada

Kanada’da vatanserverlik algısı incelendiğinde en belirgin noktanın diğer ülkelere göre daha fazla göçmen alması ve bu göçmenler ile birlikte Kanada vatandaşlığı algısını güçlendirmek için çok kültürlülüğe demokrasiye farklılığa saygıya diğer milletlerden daha fazla önem vermesidir. Tabiki bu durum kendiliğinden ortaya çıkmamıştır. Kanada tarihi incelendiğinde İngiliz ve Fransız’ların arasında kalmış bunların yanında Kanada Aborjinleri’ni de içerisine alan bir tarihi süreç ile karşılaşırız. Eyalet yapılanmasından ülke yönetimine, ekonomik gelişimden eğitim sistemine kadar birçok noktada Fransız ve İngilizlerin çarpışmaları ile karşı karşıya kalınmıştır. Bunun en güzel örneklerinden biriside Kanada’nın iki resmi dile (Fransızca ve İngilizce) sahip olmasıdır.

Kanada da pek çok eyaletin okul müfredatında yer bulan “Fransız Kanadalı” gerçeği Kanadalıları bir dil topluluğundan doğan gelenek ve göreneklere saygı göstermeden doğan Vatanserverlikten ziyade birliği koruma ihtiyacı ile yapılanmaya zorlamıştır. Bunun yanında diğer taraftan okullarda öğretilen Britanya’ya olan politik, ekonomik ve ahlaki borçluluk telkini İngiltere’ye bağlılığı azımsanamayacak kadar arttırmıştır. Bir ülkeyi oluşturan iki temel millet olunca vatanserverlik değeri de ona göre şekillenmiştir. Tabiki vatanserverlik hiçbir zaman geri plana itilmemiştir. Ama “Kanada vatanserverliği” olarak şekillenecek bir modele oturtulmuştur. Bu model sorumlu vatandaşlık algısı üzerine kurularak dünya literatüründe barış üzerine kurulu bir yapı ile kendisine yer bulmuştur. Kanada Sosyal Bilgiler müfredatında temel olarak Vatanserverlik algısı açık olarak desteklenmek yerine, gençlerin “aktif” vatandaşlar olarak, “farklılıkları anlayışla karşılayan” toplumsal önem taşıyan konularda kararların alındığı ve çatışmaların çözüldüğü bir anlayışla “bilinçli” vatandaşları olmalarını hedeflemektedir (Alberta Education, 2005). Bu durum “Kanada’daki tüm vatandaşların demokratik haklarının farkındadır ve bu haklara saygı duyar” gibi kazanımlarla kendisine müfredat içerisinde yer bulmuştur. Vatanserverlik algısının yapıcı vatanserverlik tutumuna dayandığını gösteren bu kanıtlar kesinlikle ulusal çıkarlar ile örtüşmek zorundadır. Ulusal çıkarlar söz konusu olduğunda durum tamamen tersine dönmektedir. Bunun ile ilgili en güzel örneklerden birisi de Joan Kent Kvitka’nın Vatanserverlik sorgusu isimli yayınlanmış mektubudur. Mektubunda; “Öğrencilerim ve ben sürekli öğreniyoruz, vatanserver olmak, sadece “Amerika’nın doğru ya da yanlışlarını” kucaklamak değildir. Vatanserver olmak, milletimiz hakkında doğru ve yanlış olanı eşit derecede keşfetmeyi ve her ikisini de sorumluluk ile kabul etme cesaretini gerektirir” ifadelerini kullanmaktadır (Cook, 2006). Bunun yanında Kanada’da ki tüm eyaletlerde görev yapan öğretmenlerin okumak zorunda oldukları “Sadakat Yemini” okullarda zorunlu olarak okutulan ulusal marş gibi eylemler Kanada vatanserverliğinin tipik davranışları olarak gösterilebilir. Sonuç olarak Kanada vatanserverliği kör vatanserverlik

anlayışından oldukça uzak yapıcı ve çok kültürlülüğe saygı üzerine kurulmuş olduğunu söyleyebiliriz.

Kanada 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın yapısına bakıldığında programın üç temel boyutunun olduğu görülmektedir. Bu boyutlar; değer ve tutumlar, bilgi ve kavrayışlar ile beceri ve süreçlerdir. Program açıklamalarında olduğu gibi ders kazanımları da bu üç başlık altında verilmektedir. Böylelikle ders kazanımları içerisinde "değer ve tutum" kazanımları şeklinde ayrı bir başlık bulunmaktadır. Program açıklamalarında yer alan "değerler ve tutumlar" başlığı altında Sosyal Bilgiler dersinin temel amacıyla ilgili olarak tüm sınıf düzeylerinde bazı ortak değerlerden söz edilmekte ve bu değerlerin geliştirilmesinin Sosyal Bilgiler dersinin temel amaçları arasında olduğu ifade edilmektedir. Her sınıf düzeyinde kabul edilen bu ortak değerler Tablo 2'de gösterilmektedir (Alberta Education, 2005).

Tablo 2. Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki Ortak Değerler

İnsanların Eşitliğini Desteklemek	Dürüstlük
Adil Olmak	Toplumsal Merhamet
Saygı Göstermek	Kanada Yerlilerini ve Kanada Yerlilerine ve Fransızca Konuşanları Takdir Etmek
Kanada Kimliğini Oluşturan Gelenek ve Sembollere Değer Verip Onurlandırmak	ve Dünya Sorunlarına Karşı Küresel Bilinç Göstermek
Doğal Çevre, Toprakların Kullanımı ve Yaşam Boyu Öğrenmeye Değer Verme	Sürdürülebilirlik Hakkında Bilinç Gösterme
Kariyer Fırsatlarına Karşı Farkındalık Gösterme	Eleştirel Olma
İnsanların Karşılıklı Bağımlılığını Takdir Etmek	Okul ve Toplumundaki Adaletsizliklere Karşı Sorumluluk Duymak
Yaratıcı Olma	Bağımsızlık
Hoşgörü	Hak ve Özgürlüklere Saygı
Sorumluluk	
Çeşitlilik	İnsan Onuruna Saygı

Tablo 2'de Kanada'da Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilere kazandırılmak istenen temel değerler görülmektedir. Bu değerler, Sosyal Bilgiler Programı'nın açıklamalarındaki "değerler ve tutumlar" başlığı altında yer almakta ve tüm sınıf düzeylerinde öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Böylelikle Kanada eğitim sistemi içerisinde uzun yıllar boyunca Sosyal Bilgiler dersini almış olan öğrencilerin bu dersin ardından Tablo 2'de yer alan değerlere sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında öğrencilere kazandırılması amaçlanan ortak değerlerin yanı sıra her sınıf düzeyinde ele alınan ana temayla ilgili bazı farklı değerler de bulunmaktadır. Bu değerler, ders kazanımları içerisindeki "Değer ve Tutum" kazanımları başlığı altında yer almaktadır. Değer ve tutum kazanımları başlığı altında yer verilen değerlerin çoğunlukla doğal çevre, demokratik yaşam ve kültürel çeşitlilikle ilişkili olduğu dikkat çekmektedir.

1.3. Singapur

Singapur tıpkı ülkemiz gibi merkezi yönetim ile yönetilen bir ülke olarak görülmektedir. Bunun yanında Singapur gelişim ve kalkınmanın odağında Singapur halkının geleceğini inşa etmeye

yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Geleceği kendi elleriyle inşa eden Singapur'da eğitim ve öğretimin amacı; Singapur'u dünyanın en gelişmiş devletlerinden biri haline getirmek için gerekli insan gücünü yetiştirmektir. Dahası bu gelişmenin sürdürülebilir olmasını sağlayabilmek için yeni nesilleri gerekli bilgi, beceri ve değerlerle donatmaktır (Singapore Ministry of Education ,2013).

Singapur Devlet Başkanı'nın 28.01.2016' da Mecliste yapmış olduğu konuşmada bahsettiği "Singapur Heart Beat" gibi vatandaşlarının bağlılığını arttırmayı amaçlayan çalışmalar/etkinlikler tamamen çok kültürlülük, farklılıklara saygı, ülke sevgisi gibi değerleri geliştirme ve Ülkeyi kalkındırmayı amaçlamaktadır (Singapore Ministry of Education ,2013).

Singapur eğitim sistemi ve müfredatlar incelendiğinde ABD ve Kanada'da olduğu gibi çok kültürlülüğe dayandırılmış bir vatanseverlik algısı ile karşılaşılıyor. Ancak Sosyal Bilgiler müfredatının hedeflerinde de belirtildiği belirtilen "Yaşadığı topluluğa ve ülkesine ait olma duygusu geliştirir." değerlere ilişkin amaçlarda belirtilen "Singapur'a yönelik fedakârlık duygusu geliştirecekler." kazanımları incelendiğinde ülke çıkarlarının her zaman üstte tutulduğunu kişisel çıkarların ülke çıkarlarından sonra geldiğini görmekteyiz. Bunun yanında Singapur "Singapur Heart Beat" gibi bağlılık endeksli çalışmalar ülkenin vatanseverlik algısının Kör Vatanseverliğe daha yakın olduğunu göstermektedir (Singapur, 2017).

Singapur Sosyal Bilgiler müfredatının I. ve II. kademesinde vatanseverlik değeri ile ilgili her hangi bir kazanım ile karşılaşılmamıştır. Singapur Sosyal Bilgiler öğretim programlarında vatanseverlik değerlerinin kazanımlarda yer almaması Vatanseverlik değerinin öğretilmesi noktasında olumsuz bir durum gibi görünse de içerik ve devlet politikaları incelendiğinde Vatanseverlik değerinin çok fazla yer bulduğu görülmektedir.

Singapur, bağımsızlık öncesinde yaşanan ırksal çatışmaları bir daha yaşamamak için herkese eşit eğitim fırsatları sunarak, yaptığı reformlarla farklılıklara değer veren bir ülkedir. Dil, din, ırk, ekonomik durum ayrımı gözetmeksizin tüm öğrencilere eşit fırsatlar sunulması ve çeşitli burslar ile dezavantajlı öğrencilerin desteklenmesi Bakanlığın eğitimde fırsat eşitliği konusundaki kararlılığını göstermektedir. Çok kültürlülüğe bağlı olarak geliştirilen başta eğitim politikaları olmak üzere birçok politika geliştirme çalışmasında birlik beraberliği sağlamak güçlü ve gelişmiş bir Singapur yaratmak için çalışmalar yapılmıştır (Levent, Yazıcı, 2015).

1.4. Türkiye

Vatanseverlik değeri ülkemizdeki Sosyal Bilgiler programının birçok noktasında kendisine yer bulmuştur. Hatta eğitim programlarının tamamında verilmesi gereken "kök değerler" arasında yer almaktadır (MEB 2017).

Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarından başlayarak öğrenme alanlarının içerisine kadar bir çok alanda vatanseverlik değeri ile doğrudan karşılaşılmaktadır. Güncellenen Sosyal Bilgiler öğretim programında vatanseverlik değeri 4. Sınıflarda "Kültür ve Miras" öğrenme alanında, 6. Sınıflarda "İnsanlar Yerler Çevreler" ve Üretim Dağıtım Tüketim" öğrenme alanında kendisine yer bulmuştur (MEB 2017).

Sonuç olarak genel amaçlardan öğrenme alanlarına kadar bütün alanlarda vatanseverlik değeri ile doğrudan karşılaşılmasının yanında "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri," vatanseverlik değeri ile ilişkilendirilen; "çalışkan ve üretken olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme, katılımcı olma" gibi ifadeler ülkemizde vatanseverlik değerinin kör vatanseverlik değerine uygun olacak şekilde öğretildiğinin önemli kanıtlarıdır (MEB 2017).

Ülkemizdeki vatanseverlik anlayışı daha önce yapılan araştırmalara bakıldığında; milliyetçilikten (yani ulus devlet ve o devletin önderliğinin yalın bir tanımlanmasından) ayırt edilemez ve vatanseverlik bir ulusun onurunu sözel ya da eylemlerle savunmaya hazır bulunması gibi kavramlarla eşleştirilmiştir. Örneğin, bir vatansever önce, vatani için savaşıyor ve ölen insanların anısını yüceltip göklere çıkartabilir ve daha sonra da gelecekteki özgürlüğünü garanti altına almak için ya da ondan önce bu uğurda Şehit olanların anısını şereflendirmek için elinden geleni yapmalıdır. Eğitimde vatanseverlik en iyi şekilde, bayrağa duyulan derin saygıyla alakalı 'sembolik eylemlerle' bağlantılandırılabilir (Gümüş, Esen, Bellibaş, 2016). Bunun yanında Türkiye I. ve II. kademe Sosyal Bilgiler öğretim programında kendini

disipline etme, kamu yararı, çeşitlilik (farklılık), çatışmaları önleme ve demokrasi değerleri ile ilgili herhangi bir kazanım ile karşılaşılmamıştır. Ancak çeşitlilik (farklılık) Sosyal Bilgiler programında farklılıklara karşı saygılı olma alt teması altındaki kazanımlarda yer almıştır (MEB, 2018).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde ABD, Singapur ve Kanada Sosyal Bilgiler öğretim programlarında Vatansızlık değerinin dorudan verilecek değerler arasında yer almadığı görülmüştür. Bu durum daha önce yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Kuş ve Diğerleri, 2011) ülkemizdeki vatansızlık değerinin programdaki yeri ise tamamen farklıdır. ABD, Singapur ve Kanada' Sosyal Bilgiler öğretim programında vatansızlık değeri doğrudan karşınıza çıkmazken ülkemizde verilmesi gereken değerler arasında yer almaktadır.

ABD, Singapur ve Kanada Sosyal Bilgiler programlarında vatansızlık değeri doğrudan olmasa da programların temel çıktıları, temel standartları gibi merkez yapısında kendisine yer bulduğu görülmektedir. Bu başlıkların içerisinde yer vatansızlık değeri genel hatlarıyla çok kültürlülük, farklılıklara saygı, demokrasi gibi değerler ile ilişkilendirilerek verildiği görülmektedir. Bu durumun temel sebebi ele aldığımız ülkelerin ulus devlet niteliği taşıyor olmasıdır. Belirlenen ülkeler farklı kültürlerden ve milletlerden meydana gelmiş kozmopolit yapıdaki milletlerdir. Buna bağlı olarak da ırk ve millet üzerine değil de çok kültürlülük üzerine inşa edilmiş bir programları bulunmaktadır. ABD, Singapur, Kanada ve Türkiye'nin Vatansızlık değeri uygulamalarının ve stratejileri incelendiğinde temel farkın Türkiye'nin ulus devlet niteliği taşımasıdır. Bu fark programın birçok noktasının diğer ülkeler ile farklılık göstermesine neden olmaktadır. Ülkemizde Sosyal Bilgiler programında "Türk Devleti, Türk Milleti" ifadelerine sıklıkla rastlanmaktadır. Doğal olarak da Vatansızlık değeri bu duruma uygun olacak şekilde Millî Kültür, Millî Tarih vb. konularla pekiştirilerek verilmektedir.

Bu sonuçlardan biri üç ülkenin de öğretim programlarında değerlere farklı bölümlerde yer verilmesidir. Üç ülkede de Sosyal Bilgiler dersi Vatansızlık değerinin kazandırılması açısından önemli görülmele birlikte bazı farklılıklar da görülmektedir. Türkiye'deki programlarda değerler ve değer öğretimi yaklaşımlarına programların açıklama bölümünde yer verilmektedir. Bununla beraber Öğrenme alanlarının açıklamalar sütununa da doğrudan verilecek değerlerin isimleri yazılmaktadır. Buna karşın ABD, Singapur ve Kanada'daki Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında değerler, "değer ve tutum" başlığı içindeki değer kazanımları ile verilmektedir. Değerlerin kazandırılma yöntemleri ile ilgili bilgiler ve etkinlikler ise program yerine ders kitabında ele alınmıştır. Öğrencilere aktarımı hedeflenen değerlerin ayrı bir kazanım olarak program içinde yer alması duyuşsal alanların güçlendirilmesinde öğretmenlere yol gösterici olacağı ve bu kazanımların öğretmenlerin işini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Alanyazında da bu durumu destekleyen birçok araştırma sonucu bulunmaktadır (Erdoğan, 1999).

ABD, Kanada ve Singapur'da vatansızlık algısı gönüllü aktiviteler yoluyla desteklenerek yükseltilmektedir. Her vatandaş STK'larda aktif olarak görev almaktadır. Bunların içerisine öğrencileri de katabiliriz. Kariyer gelişiminde bu çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Bu durum ülke olarak toplumsal farkındalığın yüksek tutulmasını sağlamaktadır. Örneğin ABD' de uygulanmakta olan "We the People" ve "Survival Learning" gibi projeler buna en güzel örneklerdir. Bu tür STK etkinlikleri, ABD' de okulların dışında da Vatansızlık konusunda farkındalığı yükseltmekte ve halkın bir bütün olarak ABD vatandaşlığını benimsemesini sağlamaktadır.

Değer öğretiminde sadece ezbere dayalı ya da sonuç odaklı değerlendirmeler yetersiz görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını ortaya koyabilecekleri süreç odaklı değerlendirmeler önem arz etmektedir. Performansa dayalı, toplum hizmeti uygulamaları veya sertifikaya dayalı yöntemlerin ilk ve ortaöğretim seviyesinde geliştirilmesi değer öğretiminin kalıcılığını etkileyecektir.

Araştırmanın başka bir sonucu da ülkelerin programlarındaki değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı ve öğrencilerde geliştirilmesi beklenen değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı ile ilgilidir. Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan doğrudan verilecek değerler incelendiğinde öğrenme alanlarının sayısına paralel olarak tüm sınıf düzeylerinde değerlerin eşit sayılarda öğrencilere kazandırılması amaçlandığı görülmektedir. Buna karşın ABD, Singapur ve Kanada'daki Sosyal Bilgiler öğretim Programlarına bakıldığında özellikle 4. ve 5. sınıf düzeylerinde öğrencilere kazandırılması

hedeflenen değerlerin sayısının daha çok olduğu görülmektedir. 6. ve 7. sınıf düzeylerinde ise öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerlerin sayı olarak azaldığı dikkat çekmektedir. Bunun yanında değerlerin gelişim düzeylerine göre sınıflara dağıtıldığı görülmüştür. Örneğin ABD Sosyal Bilgiler öğretim programında ilkökul düzeyinde çok kültürlülük, eşitlik gibi kavramlar ortaöğretim düzeyinde Milliyetçilik, İnsan Hakları gibi değerlere bırakılmaktadır. Alanyazındaki birçok araştırmada da bu bulguyu destekler niteliktedir. Birçok araştırmada değerler eğitiminin özellikle değerlerin yeni şekillenmeye başladığı küçük yaş gruplarında daha etkili olabildiği ortaya konmakta ve bu doğrultuda alt yaş gruplarında değerler eğitiminin üzerinde yoğun olarak durulması önerilmektedir (Doğanay, 2002).

Ülkelerin öğretim programları Vatanserverlik değerinin kazandırılması açısından karşılaştırılmasında dikkat çeken bir diğer durum ise öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerlerin özelliğinin sınıf düzeylerine göre farklılaşması durumudur. Ülkemizde ki 4., 5., 6., 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında da soyut (demokratik değerler, bağımsızlık vs.) ve somut (doğa sevgisi, yardımseverlik vs.) sayılabilecek değerlerin dağınık bir yapıda olduğu görülmektedir. Programlarda karışık olarak her sınıf düzeyinde soyut ve somut sayılabilecek değerler bulunmaktadır. Fakat ABD, Singapur ve Kanada'daki Sosyal Bilgiler programlarında her sınıf düzeyinde soyut ve somut değerler yer almakla birlikte özellikle 4. ve 5. sınıf düzeylerinde çevre koruma ve doğa sevgisi ile ilgili değerlere daha sık rastlanmaktadır. 6. ve 7. sınıflarda ise daha çok çeşitlilik, demokratik katılım ve farklılıkların birlikte yaşaması gibi demokrasiyle ilgili değerlere daha sık rastlanmaktadır. Bu durum somut ve soyut kavramların algılanmasına uygun olacak şekilde öğrencilerin gelişim dönemleri dikkate alınarak hazırlandığını göstermektedir. Bu duruma uygun olarak alt sınıflarda bulunan öğrencilerin somut değerlerle daha çok karşılaşmaları değerler eğitiminin amaçlarına ulaşması noktasında etkili olacaktır. ABD, Singapur ve Kanada'da uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Vatanserverlik değeri dikkate alınarak karşılaştırılması, değerler eğitiminin Sosyal Bilgiler dersinin ayrılmaz bir parçası olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bununla beraber ülkelerin öğretim programlarında değerlerin, Sosyal Bilgiler dersi içeriği, coğrafi ve kültürel yapısı ve toplumun tarihi dikkate alınarak bütünleştirildiği görülmüştür. Türkiye'de uygulanan/uygulanacak olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın Vatanserverlik değeri ve genel olarak değerler eğitimi ile ilgili bölümlerinin ABD, Singapur ve Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarındaki sistematüğün dikkate alınmasının öğrencilerin gelişim özellikleri ve değerin kazandırılması açısından yararlı olacaktır.

Vatanserverlik değerinin kazandırılması için öğretmenlere, öğrencilere, ailelere ve okul yöneticilerine destek olmak için; değerler eğitiminin amacı, içeriği ve uygulanışı ile ilgili tüm katılımcılara bilgilendirici nitelikte hizmet içi eğitim programları geliştirilmesi etkili olacaktır.

Günümüzde farklı kültür ve toplumlar arasındaki artan ilişkiler, Ülkemize göç eden insanların sayılarının her geçen gün artması ve bu insanların ülkemizde vatandaşlık olarak yerleştikleri ya da vatandaşlık almak için çaba gösterdikleri düşünülürse çok kültürlülük ve buna ait değerleri içerecek şekilde Vatanserverlik değerinin yapılandırılması gerekmektedir. ABD, Singapur ve Kanada Sosyal Bilgiler öğretim programında olduğu gibi Vatanserverlik değerinin örtük müfredat yapısında kendisine yer bularak farklılıklara saygı, insan haklarına saygı vb. değerler ile desteklenerek verilmesi ülkemiz çıkarlarına daha fazla hizmet edecektir.

Araştırma sonuçlarının değerler eğitime ve Vatanserverlik değerinin kazandırılmasına yönelik uygulamacılara destek olmak amacıyla bazı öneriler aşağıda sunulmuştur.

Araştırma farklı ülkelerin Sosyal Bilgiler programındaki Vatanserverlik değeriyle sınırlandırılmıştır. Vatanserverlik değerinin kazandırılması ve Değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar farklı derslerde de uygulanabilir.

Vatanserverlik değerinin kazandırılması ile ilgili olarak kör vatanserverlik değerine sahip ülkelerin programlarının karşılaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Bu çalışmadan hareketle, Vatanserverlik değeri üzerine daha farklı çalışmalar yapılabilir.

Vatanserverlik değerinin öğretiminde, değer eğitimi yaklaşımlarına bağlı olarak örnek olabilecek farklı etkinlikler hazırlanabilir.

Ülkemizde değer öğretiminde yapıcı vatanserverlik değeri puanının yüksek olduğu ülkelerdeki modellere bağlı olarak farklı değer eğitimi çalışmaları yapılabilir.

Farklı değerler ile ilgili benzer çalışmalar yapılarak ülkelerin değer öğretim stratejileri derinlemesine incelenebilir.

Değer öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin hangilerinin daha etkili olduğu, hangilerinin değer kazanımına kalıcılık sağladığı üzerine yapılan çalışmaların sonuçlarına göre uygulamaya dönük olarak sınıflar bazında yöntem ve teknikler geliştirilebilir.

Öğrencilerin teoride edindikleri değerleri günlük hayatlarına aktarabilmelerine yönelik farklı çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Değer Eğitimi uygulamalarına Eğitim Sistemimizde yeterince ve doğru bir şekilde yer verilmediği bir gerçektir. Bu konuda yapılacak araştırmaların, çalışmaların ve uygulamaların artırılması değer eğitiminin önemini ve gerekliliğini kavrayacaktır.

Değer eğitimi kazanımlarının ne derece kazandırılabilirdiğini belirlemeye yönelik ölçme ve değerlendirme çalışmalarına daha fazla önem verilmelidir.

Vatanseverlik değeriyle ilgili yazılı ve görsel kaynakların basımı gerçekleştirilmelidir.

Eğitimin ailede başladığı ve okulda edinilen bilgi ve değerlerin ailede pekiştirilmediği sürece bir anlam ifade etmediği düşüncesinden hareketle ailelerin değer eğitimi ve ilgili değer eğitimi yaklaşımları hakkında bilgi sahibi olmaları için eğitimlere alınmaları, çocuklarının iyi bireyler olarak yetiştirilmesi ve aile birliğinin daha kuvvetli olması açısından yararlı olacaktır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarındaki değerler bir bütün halinde, sınıf düzeylerine uygun olarak, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak düzenlenebilir.

Öğretmenlere rehberlik etmesi açısından değerler, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğeleri barındıran göstergelerle birlikte, değer kazanımı şeklinde verilebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Program'ında yer verilecek değerlerin belirlenmesinde alanyazında belirtilen değer sınıflamalarına uygun olacak şekilde güncellemeler yapılabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Program'ında yer alan değerlerin kazanma düzeylerinin belirlenmesine yönelik araştırmalar artırılabilir.

Sosyal Bilgiler dersine ve diğer derslere yönelik değer öğretimi ile ilgili yeni bir model geliştirilerek değer öğretiminin istenilen düzeyde yapılabilmesi sağlanabilir.

Vatanseverlik ile ilgili olarak sosyolojik çalışmalar yapılarak ülkelerin vatanseverlik tutumlarının altında yatan sebepler daha derinlemesine araştırılabilir.

Ders kitaplarında verilmesi gereken kavramlar, kazanımlar öğrenme alanının başında mutlaka verilmelidir.

Değerler verilmesi gereken değer olarak değil de değer kazanımı olarak verilmelidir.

Çok kültürlülük, farklılıklara saygı müfredatlarda standart hale getirilmeli, öğrenciler de bu kavramlara ilişkin mutlaka farkındalık yaratılmalıdır.

Ders kitaplarında zihin haritası ya da benzeri şekilde kazanım, kavram ve değerler ilişkilendirilerek verilebilir.

KAYNAKÇA

ABD Kuzey Caroline Eyaleti Sosyal Bilgiler Müfredatı
<http://www.ncpublicschools.org/curriculum/socialstudies> (Erişim: 30.12.2017)

ABD Kuzey Caroline Eyaleti Sosyal Bilgiler Dersi Temel Standartları
<http://www.dpi.state.nc.us/docs/curriculum/socialstudies/scos/7.pdf> (Erişim: 18.03.2018)

Adil, M. (1918). *Malumat-I vataniye ve medeniye*. İstanbul: Matbaa-i Amire.

Alberta Eğitim Bakanlığı (2005). *Anaokulundan 12. sınıfa Alberta Sosyal Bilgiler programı*.
<https://education.alberta.ca/social-studies-k-6/?searchMode=3> 02.01.2018 tarihinde erişim sağlandı.

- Alberta Sosyal Bilgiler Müfredatı <https://education.alberta.ca/social-studies-k-6/?searchMode=3> 02.01.2018 tarihinde erişim sağlandı.
- Alberta Sosyal Bilgiler Dersi Temel Standartları <http://www.learnalberta.ca/ProgramOfStudy.aspx?lang=en&ProgramId=564423#> 02.01.2018 tarihinde erişim sağlandı. Bacon, P., Bencloski, J., Buggey, J., Cunha, S., Fournier, E., and Frank, R. (2005). *Primary school social studies United States textbook 4* (ed. M. J. Berson.). Newyork: Harcourt School Publishers
- Bacon, P., Bencloski, J., Buggey, J., Cunha, S., Fournier, E., and Frank, R. (2005). *Primary school social studies United States textbook 4* (ed. M. J. Berson.). Newyork: Harcourt School Publishers
- Bartal, D. And Staub, E., (1997). *Introduction: patriotism: its scope and meaning, Patriotism in The Lives of Individuals and Nations* (Ed. Bar-Tal, D. And Staub, E.), (s. 1-19). Chicago: Nelson-Hall.
- Barth, J. L., ve Demirtaş A. (1991) İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Kaynak Üniteler. Ankara:YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.
- Berns, W. (1997). *On patriotism, The Public Interest*, Spring, https://www.nationalaffairs.com/public_interest/detail/on-patriotism sayfasından erişilmiştir.
- Clark, P. (2004). The Historical Context of Social Studies in English Canada. In A. Sears and I. Wright, eds., *Challenges and Prospects for Canadian Social Studies*. Vancouver: Pacific Educational Press.
- Cook, S., A., (2006) "Patriotism, Eh? The Canadian Version" Phi Delta Kappan <http://www.democraticdialogue.com/DDpdfs/PDKCook.pdf> sayfasından 20.12.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Doğanay, A. (2002) Sosyal Bilgiler öğretimi, C. Öztürk ve D. Dilek (Eds). *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. (15-46). Ankara. Pegem A.
- Erdoğan, M. (1999). *Milliyetçilik ideolojisine dair*. Ankara: Liberte.
- Gümüş, E , Esen, M , Bellibaş, M . (2016). Eğitim Araştırmalarında "Lider Yetiştirme ve Liderlik Geliştirme" Çalışmaları: 1980-2014 Arası Durum Tespiti. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (40), 0-0. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/maeuefd/issue/26849/282369>
- Kapulu, A., Kapulu, S. ve Tekin, A. (2004). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi 8*. Ankara: Koza Kunduroğlu ve Babadoğan, 2010
- Karagözoğlu, A. G. (1966). *İlkokullarda Sosyal Bilgiler öğretimi*. Ankara: MEB Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu.
- Levent, E . (2013). Türk Eğitim Sisteminin Yapı Ve İşleyişi Üzerine Bir Araştırma. Eğitim Bilimleri Dergisi, 9 (9), 263-283. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/maruaebd/issue/364/2177>
- Levent, F, Yazıcı, E. (2015). Singapur eğitim sisteminin başarısına etki eden faktörlerin incelenmesi. Eğitim Bilimleri Dergisi, 39 (39), 121-143. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/maruaebd/issue/388/2669>
- Merey, Z., Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2012). Türkiye ve ABD ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programlarının değerler eğitimi açısından karşılaştırılması. *KUYEP*, 2(12), 1-18.
- Mardin, S. (2007). *Jön Türklerin siyasi fikirleri 1895-1908*. İstanbul: İletişim.
- Mardin, S. (2008). *Yeni Osmanlı düşüncesinin doğusu*. İstanbul: İletişim.
- National Council for the Social Studies. (2005). *Curriculum standards for social studies: I. Introduction*. Washington DC: NCSS.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education*. USA: JB Printing.

- Merry Michael S. (2009) *Patriotism, History and the Legitimate Aims of American Education*, "Patriotism and Citizenship Education" Edit, Haynes Bruce: Hon Kong: Blackwell.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1998). Tebliğler Dergisi, Temmuz, sayı. 2490 <http://tebliğler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewdownload/62-1998/312-2490-temmuz-2-1998>, sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Öğretim programları güncelleme süreci bilgilendirme kitapçığı*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 4-5-6-7 sınıflar öğretim programı tanıtım kitapçığı*. Ankara: MEB.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2003). *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Rona, T. E. (1940). Yurt bilgisi Dersleri IV. Sınıf. İstanbul: Maarif.
- Schatz, R.T., Staub E. (1997). *Manifestation of blind and constructive patriotism: personality correlates and individual -group relations, patriotism in the lives of individuals and nations* (Ed. Bar-Tal, D. And Staub, E.). Chicago: Nelson-Hall, 229-245.
- Satı Bey, (1913). *Vatan için*. Konferans Kütüphanesi: İstanbul.
- Singapore Ministry of Education. (2013). Civics and moral education syllabus: primary. Web: <http://www.moe.gov.sg/education/syllabuses/aesthetics-health-and-moral-education/files/civics-and-moral-education-primary-english-2007.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Singapur Eğitim Bakanlığı (2017). Eğitim - öğretim programı planlama ve geliştirme bölümü www.moe.gov.sg sayfasından erişilmiştir.
- Singapur Sosyal Bilgiler Müfredatı [https://www.moe.gov.sg/docs/defaultsource/document/education/syllabuses/humanities/files/2016-social-studies-\(upper-secondary-express-normal-\(academic\)\)-syllabus.pdf](https://www.moe.gov.sg/docs/defaultsource/document/education/syllabuses/humanities/files/2016-social-studies-(upper-secondary-express-normal-(academic))-syllabus.pdf) 04.01.2018 tarihinde erişim sağlandı.
- Singapur Sosyal Bilgiler Dersi Temel Standartları <https://www.moe.gov.sg/docs/defaultsource/document/education/syllabuses/humanities/files/social-studies-syllabus-2012-110615.pdf> 04.01.2018 tarihinde erişim sağlandı.
- Staub, E. (1997). Blind versus constructive patriotism: Moving from embeddedness in the group to critical loyalty and action. In D. Bar-Tal, and E. Staub (Eds), *Patriotism: In the lives of individuals and nations*. Nelson-Hall series in psychology. (pp. 213-228). Chicago, IL, US: Nelson-Hall.
- Üstel, F. (2014). *Makbul vatandaşın peşinde: II. Meşrutiyet'ten bugüne vatandaşlık eğitimi*. (Beşinci Baskı). İstanbul: İletişim.
- Vural, İ. H. (1999). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi 8*. İstanbul Serhat.
- Yamanlar, E. (2001). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi 8*. İstanbul: Ders.
- Yazıcı, S. Ve Yazıcı, F. (2010). Vatanserverlik eğitimi: tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin algı, tutum ve eğitimsel uygulamalarına yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 649-66.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2002). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Gözden Geçirilmiş 2. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, D. (2002). *Üniversiteler için vatandaşlık bilgisi*. Konya: Çizgi.
- Yiğit, U. (2003). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi 8*. İstanbul: Bu.
- Zapçı, F., Sevinç, M. ve Etöz, Z. (2005). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi 8*. Ankara: Doğan

EXTENDED ABSTRACT

The history of the concept of patriotism is based on very ancient. The first findings about patriotism education extend to the Spartans, meaning that they are taught loyalty to their land where they were born and their ancestral lands. Patriotism education in the Spartan State is particularly striking throughout the education process of boys. Spartan boys have been trained as citizens / soldiers who love their cities more than themselves, and give themselves up for the state thanks to this education. The Patriot (Patriot) was first found in a dictionary written in England in the 17th century. It has gained a political dimension and influence within about two hundred years after its emergence in Europe (Berns, 1997). While patriotism is expressed in Europe as love and devotion to the country, it is interpreted with a different perspective on America. The reason for this is that the American struggle for independence meant betraying England, the colonies holding America as colonial, so Americans wanted to create a sense of patriotism based on their own values and principles in order to ensure the preservation of independence as well as to bring a new nation into the square (Berns, 1997).

In this study, the United States, Canada, examined by considering patriotism education in Singapore and Turkey and compared. It has been noted that while the countries are selected, the official language of the country is English and the Social Studies course is being taught in the country. In the US, Singapore, and Canada Social Studies programs, it seems that the core outcomes of patriotic value programs, such as core standards, have found themselves in the center. Within these headings, the value of patriotism is given in general terms by being associated with values such as multiculturalism, respect for differences, democracy. The main reason for this is that the countries we handle do not carry the quality of a nation state. The designated countries are the nations of cosmopolitan structure that come from different cultures and nations. Accordingly, there is a program built on multiculturalism, not on race and nation. USA, Singapore, Canada and Turkey's implementation of the value of patriotism and nation-state nature of Turkey's transport strategy is the basic difference is examined. This difference causes many points in the program to differ from other countries. When the findings from the research were examined, it was found that Patriotism value was not directly included in the US Singapore and Canada Social Studies curricula. The value of patriotism in our country is completely different in the program. The values of patriotism in the USA, Singapore and Canada's Social Studies curriculum are among the values that should be given in our country without direct antagonism.

*Yavuz, İ. (2018). Sosyal Bilgiler derslerinde vatanseverlik değerinin öğretilimi konusunda farklı ÷lke uygulamaları. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (ADEDER)*, 3 (1), 17-31.
<http://dergipark.gov.tr/adeder/issue/37151/436179> adresinden alınmıştır.